

Украдена историја Срба: УНИШТАВАНА, ПАЉЕНА, КРАДЕНА, СИСТЕМАТСКИ ЗАТИРАНО ПОСТОЈАЊЕ СРБСТВА...

Пред вама је збирка текстова о нашој што украденој, што намерно сакривеној, однешеној и уништеној историјској баштини српског народа, за коју се изгледа нико не интересује. Да је више свесних и поштених научника као што је то био др Војислав М. Јовановић ...

07.03.2013. извор: [brzava](#).

за ФБР приредила Биљана Диковић

Сведочанство о украденој историји

Љиљана Синђелић Николић

Књига др Војислава М. Јовановића – Марамба „Потрага за украденом историјом“ штампана је захваљујући ангажману Владимира Давидовића, саветника у Министарству правде, љубитеља историје који годинама трага за српским културним благом расутим по свету и Издавачке књижаре „Југоисток“ из Београда.

„Бомбардовање и спаљивање Народне библиотеке у Београду 6. априла 1941. године, одношење комплетне архивске грађе Краљевине Србије, пљачка архива још у Првом светском рату, затим и у Другом не може се рећи да је то случајност. Неко је то системски радио са циљем брисања историјског памћења српског народа“ – каже наш саговорник, додајући да су Немци током Другог светског рата пљачкали архиве по целој Југославији али да је 95% архивског материјала из српских архива.

„Немци су и у Првом светском рату опљачкали архиве Краљевине Србије, односно Југославије, а затим су те архиве вратили по реституционом уговору иза Првог светског рата. Међутим, нису тада успели а ни касније да остваре свој основни циљ да у тим документима пронађу доказе за ратну кривицу Србије за Први светски рат. То је био основни циљ због кога су пљачкали“, каже Владимир Давидовић.

ОПЉАЧКАНО 40 ВАГОНА АРХИВСКОГ МАТЕРИЈАЛА

Пљачка српских историјских докумената у Другом светском рату предмет је књиге „Потрага за украденом историјом“. Аутор књиге, др Војислав Јовановић – Марамбо (1848. – 1968.) био је дипломата Краљевине Југославије, начелник историјског одељења МИД СФРЈ до 1950. године, професор књижевности Универзитета у Београду, драмски писац и научни саветник САНУ. Како је др Јовановић написао, задатак књиге је да утврди штету коју су у току Другог светског рата архиве Србије претрпеле од непријатеља, пљачком, уништавањем, развлачењем, као и злоупотребом заплењеног архивског материјала.

„Према његовом извештају опљачкано је око 40 великих железничких вагона. Књига садржи огроман списак онога што је опљачкано, на жалост, он није потпун јер су Немци однели евиденционе књиге, матичне књиге, регистре, војне архивалије.

Највећи део тог опљачканог блага завршио је у Аустрији јер је Беч био центар за прикупљање свега онога што је опљачкано у Србији. Огромна је одговорност Бечког државног архива што је део тих докумената уништен.

Али, део докумената је и сакривен и никада није враћен Југославији, односно Србији, мада постоје сасвим очигледне индиције да су ти документи преживели уништавање и да се и данас налазе у рукама Аустријанаца.

О томе говоре и чланови Реституционе комисије која је након Другог светског рата радила на реконструкцији опљачканих фондова.

Међу истакнутим историчарима члановима те комисије је и академик Василије Крестић који је написао и предговор за ову књигу“, каже Владимир Давидовић.

„Реституциона делегација је имала увид у то шта је опљачкано и шта треба да буде враћено у нашу земљу. Међутим, питање повраћаја веома се искомпликовало.

Колико су пљачкаши били безобзирни када су вршили пљачку, толико су још више показали дрскости када је опљачкану грађу требало да врате њиховим власницима. Изналазили су све могуће начине да осујете посао наше делегације.

Покушавали су да се ослободе обавеза које су проистикале из међудржавних уговора и желели су да задрже оно што им ни по ком основу није могло припасти.

Јовановићева књига представља део криминалне историје новијег времена.

Она је за нас од посебног научног и културног значаја због тога што садржи не само пописе архива, фондова, збирки и серија које су пљачкаши изнели из земље, већ и због тога што је педантно наведено шта је и колико је реституцијом враћено а шта је и колико је остало у поседу пљачкаша“ написао је академик Василије Крестић, додајући да „изворну подлогу књиге чине аутентични документи који ничим не могу бити оспорени.“

Од украденог материјала Србији је враћено тек десет одсто архивалија.

НЕСТАО ЕНГЛЕСКИ ПРЕВОД

Књига „Украдена историја“ је била завршена 1950. године, али до данас није угледала светлост дана. „Иако је књига била примљена за штампу у САНУ 1958. године, није била објављена. Такође, рукопис је преведен на енглески али је превод нестао.

Може се поставити питање, зашто Југославија а затим Србија нису учиниле ништа да се ова књига појави. **За постојање овог рукописа знао је мали број људи, а да академик Младен Лесковац није књигу објављивао у наставцима у Зборнику за историју језика и књижевности Матице Српске (1975-1976), можда би и књига нестала,“ каже Владимир Давидовић.**

Посебно интересантан део књиге је пљачка архива који се односе на Војводину, истиче наш саговорник. **„Трећи рајх је хтео да прикаже примат немства у Војводини. Појам „немства“ је Трећи рајх користио за сва немачка питања изван Немачке. У Војводини су желели да докажу да Немци на тој територији имају водећу улогу у историји“**, објашњава Давидовић.

Др Војислав М. Јовановић - Марамбо

ПОТРАГА ЗА УКРАДЕНОМ ИСТОРИЈОМ

Извештај о пљачки српских историјских
докумената у Другом светском рату и
настојањима да се врате Србији

Издавачка књижара ЈУГОИСТОК ПОО

НЕМАЧКА СИРОТИЊА У ВОЈВОДИНИ

„Од почетка осамнаестог века, од времена принца Еугена Савојског, прво у Барању, коју је принц добио на поклон за своје ратне заслуге, па у Банат и надаље дуж леве обале Дунава, непрестано је текла река немачких колониста који су махом били друштвени баласт у тадашњим немачким кнежевинама, сиротиња без икаквог иметка.

Према плановима аустријског двора, дуготрајном колонизацијом, уз озакоњен систем олакшица, требало је створити демографску премоћ Немаца над староседелачким становништвом из чега би проистекао и привилеговани положај досељеника у српској средини.

У току окупације Југославије, нацисти су се надали да ће у њеним архивама наћи доказе водеће улоге Немаца у војној и политичкој историји Војводине, али документи су показивали да су изразито доминантну улогу у току протекла два века на том подручју имали **Срби**“, написао је др Јовановић у књизи.

Наш саговорник, Владимир Давидовић додаје: „Кад су схватили да не могу документима доказати своју тезу, они су документе дали на уништење. Српски најзначајнији документи, царске и краљевске повеље нашли су се на пијаци у Бечу. Српски историјски документи, царске и краљевске повеље коришћене су за паковање кромпира, пасуља, јаја, купуса. То указује да је циљ окупатора брисање историјског памћења српског народа.“

„Одељке књиге Војислава Јовановића попут овог о „банатским архивама“ читалац може да доживи као најузбудљивије криминалистичке приче. Међутим, Јовановићу ни на крај памети није било да од једне културне трагедије испреда криминалистичке скаске. О пљачки наших архива он је писао хладне главе и без емоција... Пажљиво је пописао све фондове, серије и збирке докумената који су експедовани из Србије у Беч и Берлин... **Да то Јовановић није урадио, данас не бисмо знали шта су све Аустријанци и Немци однели из наше земље као ратни плен и пљачку,**“ написао је у предговору академик **Василије Крстић.**

Наш саговорник, Владимир Давидовић посебно истиче да је књига од изузетног значаја за бројне домаће истраживаче, стручну јавност јер су генерације историчара стасавале не знајући да она уопште постоји.

„У причу о културном благу српског народа расутом по свету ушао сам захваљујући академику Дејану Медаковићу са којим сам имао част да радим, истражујем.

Писао је о Србима у Трсту, Сент Андреји, Бечу, Загребу, рубним подручјима српског народа, где се налази велики број уметничких предмета који су доказ квалитета тог народа и високог степена његовог друштвеног и културног развоја.

Добар део тог блага је још увек у свету, без праве шансе да буде враћен у Србију. Иако физички није у Србији важно је да то благо буде саставни део корпуса српског колективног историјског памћења и доступно српским истраживачима. Захваљујући књизи сада ће истраживачи тачно знати где шта могу да траже, јер многе земље се не поносе оним што су опљачкале па и не журе да то покажу јавности“, каже Владимир Давидовић.

Најзначајнији споменик културе уништен у бомбардовању Београда 1941. је Народна библиотека са 300.000 књига, укључујући средњовековне списе непроцењиве вредности

Мошти краља Милутина у Софији, Вуковићев празнични минеј из 1573. чува се у Даблину

БЕЗБРОЈ српских старих рукописа, ретких књига, уметничких дела, реликвија и докумената расуто је по музејима, библиотекама, архивима и приватним збиркама широм света, што и не би било тако страшно да нам ово културно благо није ишчилело из свести, кажу познаваоци националне баштине.

Прецизни званични подаци о српском културном наслеђу ван Србије не постоје, као што не постоји ни национална институција са задатком да трага за тим непроцењивим благом.

- Нажалост, ми немамо „National Heritage“ као Енглези, ни „Центр Национальной Славы России -“ као Руси који брину о националном културном наслеђу где год се оно налазило – каже Владимир Давидовић, стручњак за међународно право, дугогодишњи секретар и управник послова САНУ и пасионирани трагач за заборављеним културним благом.

- Није толики проблем што нам је баштина расута широм света, све док је неко чува. Невоља је што је ми сами заборављамо.

Како другачије објаснити да нико не проучава велики број српских рукописа у манастиру Свете Катарине на Синају, где је боравио Свети Сава и који су касније помагали краљица Јелена, краљеви Драгутин и Милутин, а Јоаникије Српски је био игуман.

Процене стручњака указују да је широм света распршено око 5.000 средњовековних рукописа и књига, а да се не говори о иконама, реликвијама, опљачканим музејским експонатима и архивама.

Међутим, чак и прикупљање најосновнијих информација о локацијама где се драгоцености налазе веома је мукотрпно и зависи пре свега од посвећености, вештине, упорности и лукавства појединаца који су спремни за понекад опасне авантуре у паралелном свету иза институција, у коме се мешају научне и квазинаучне страсти, политичке интриге и криминал.

СЕОБЕ И ОТИМАЧИНЕ

ТОКОМ шест великих сеоба у вековима турске доминације Срби су део свог духовног блага носили са собом у збегове, а део су остављали на милост и немилост освајачима.

Оно што није уништено куповале су стране дипломате и обавештајци у оквиру припрема за сламање Османске империје у Европи.

Кад су старине „ушле у моду“ појавило се и мноштво трговаца и лопова који нису имали појма о уметничкој и историјској вредности српских књига, али су савршено добро осетили да се на њима може зарадити.

Тако је дошло до парадокса да највећи део српских драгоцености није покраден у средњовековним османлијским похарама, већ током прошлог столећа када су пљачку српског културног блага извели цивилизовани европски народи.

- Још у Југославији почело је политичко „покрштавање“ српских средњовековних рукописа – открива др Никола Кусовац, наш истакнути историчар уметности и дугогодишњи кустос Народног музеја.

– Најстрашније политичке злоупотребе одвијале су се у Хрватској, где су у музејима задржани многи драгоцени документи које су усташе у Другом светском рату опљачкале из српских манастира и цркава. Не заборавите да су „стручњаци“ НДХ, као што је био Ткалчић, тада ушли у архиве Сремских Карловаца и манастира Фрушке горе где су селектовали материјал и један део уништили, а други „спасили“ да би их прогласили средњовековним рукописима писаним „хрватском ћирилицом“.

Саговорник „Новости“ додаје да опљачкано благо из манастира и цркава са територије НДХ никад није у потпуности враћено власнику – СПЦ, већ је угурано у депое Свеучилишне библиотеке, Југословенске академије знаности и уметности и Повијесног музеја Хрватске уз цинично обећање Владимира Бакарића да ће једног дана српска баштина бити изложена у „музеју Срба у Хрватској“.

Тако је у Загребу и завршила Крмчија (законоправило) Светог Саве, један од најдрагоценијих српских рукописа који до дан-данас није враћен.

- Тај материјал је био веома тешко доступан истраживачима – наглашава Кусовац. – Пре сте могли да дођете до баштине Срба у Бугарској и Мађарској, државама с којима смо били у полуратном стању, него до оне у Хрватској и Македонији, где су српске средњовековне богомоље и документи морали да буду називани византијски. Тек после Титове смрти део украденог блага и реликвија из Војводине, Хрватске и БиХ враћен је Српској православној цркви и смештен у Владичански дом у Пакрацу, који је деведесетих међу првима био на удару хрватских снага.

- Нажалост, то и лично могу да посведочим, јер сам двогледом гледао „зенге“ како из владичанског дома износе старе документе, од средњовековних рукописа до матичних књига и бацају их у пламен – присећа се с тугом Кусовац.

- У Загребу је 1992. миниран музеј СПЦ у коме је такође уништен велики број старих књига и докумената која су сведочила о вековном постојању Срба на тим просторима. Нажалост у последње време поново је актуелно „покрштавање“ српске писане баштине у „хрватске ћирилске рукописе“. Покојни патријарх Павле стално је указивао да српска национална баштина спасена из Хрватске тамо може да се врати тек онда када се тамо врати и народ коме она припада. Сада се та баштина враћа црквама које су уништене, тако да се не зна где она заправо завршава.

ПРИВАТИЗАЦИЈА ИСТОРИЈЕ

ВЕЛИКИ део архива из Првог српског устанка, кад је створена модерна српска држава, званично се сматра заувек несталим. Међутим, познаваоци антикарског тржишта тврде да то није истина.

- Примерак Карађорђевог устава из 1806. продала је Колумбија музеју у Њујорку једна дама из породице Карађорђевић – каже Владимир Давидовић.

– Један наш епископ још у својој кући држи Карађорђеву ратну заставу коју је претходни власник завештао цркви.

Да је опљачкана баштина „запаљива роба“ без обзира на старост показује и извештај „Потрага за украденом историјом“ о пљачки српских историјских докумената у Другом светском рату, који је скриван 60 година.

У њему секретар државне комисије за реституцију Војислав Јовановић Марамбо упозорава да су Немачка и Аустрија и после Првог светског рата злоупотребиле покрадене документе за креирање историјских фалсификата који су одговорност за светски сукоб сваливале на Србију и позивале на нови превентивни рат против ње.

Нажалост, опљачкани архиви ни до данас нису враћени, као ни благо опљачкано из Народног музеја.

- Ако погледате регистар експоната Народног музеја пре Првог светског рата и њихов попис по окончању рата, видећете хиљаде рубрика с истом белешком: „Није затечено“ – каже др Никола Кусовац. - У аустријском бомбардовању 1914. музеј је тешко страдао и остатак драгоцености је укрцан у железничку композицију за Грчку. Међутим, Шиптари су напали и опљачкали воз код Косовске Митровице, а благо су развукли они, Немци и Бугари. Упркос многим међународним договорима, до данас је у музеј враћена само једна мала римска посуда из Немачке.

Парадокс је, по мишљењу Владимира Давидовића, да је Србија у оба светска рата била победник, а да од Бугарске није тражила опљачкано благо, иако је на то полагала сва права.

- Ризницу Високих Дечана опљачкану у Првом светском рату данас можете видети изложено у музеју у Софији, као и икону племића Дејановића из 14. века украдену из манастира Поганово, крај Пирота, а у Народној библиотеци у Пловдиву је велика збирка отетих српских рукописа – набраја Давидовић.

ТОВАРИ ЗА РУСИЈУ

РУСИЈА чува велики број српских рукописа, укључујући и најстарији – Савину књигу из 10. века, која носи име по преписивачу, попу Сави.

Руски монаси, или припадници чувене тајне службе „црне канцеларије“ који су се представљали као калуђери путовали су по Србији одржавајући контакт Москве с овдашњим свештенством, а у Русију су носили читаве товари старих српских књига. Касније су и руске дипломате на Балкану прикупљале српске књиге и поклањале те збирке руским библиотекама.

После велике сеобе под Арсенијем Чарнојевићем велики број Срба одселио се у данашњу Украјину и основао две државе Славјаносербију и Нову Сербију, чији се архиви и данас налазе у Минску.

Нарочито велики број рукописа налази се на Казањском универзитету у Казању, Новоросијском музеју у Одеси, Петроградском музеју и Публичној библиотеци. Изузетно вредна збирка од 1.500 рукописа је у Румјанцевском музеју у Москви, где се и у библиотеци налази велики број рукописа које је сакупио Гиљфердинг, руски конзул у Сарајеву.

- Велики број старих књига, међу којима Псалтир с часловцем из 1519, Празнични минеј из 1538, Октоих из 1537, али и веома ретка књига Новјејши славенски прописи, коју је у Сремским Карловцима изрезао Захарије Орфелин, сва у гравирама, налази се у Црквеном музеју у Лавову – наводи Владимир Давидовић.

Широм света расуто на хиљаде српских рукописа, реликвија, уметничких дела и архивских докумената (2). Уочи Макензенове офанзиве 1915. спаковано 56 најдрагоценијих рукописа несталих у Нишу.

<http://www.novosti.rs/vesti/kultura.71.html:353723-Ukradena-istorija-Srpska-bastina-rasuta-po-svetu>

Једна од сачуваних страна из Дечанске хрисовуље

НАЈВЕЋА мистерија у вртлогу пљачки српске културне баштине је судбина најдрагоценијих средњовековних рукописа које је до 1915. чувала Народна библиотека у Београду. Уочи Макензенове офанзиве директор Народне библиотеке Јован Томић спаковао је 56 најдрагоценијих и највреднијих рукописних и старих штампаних књига у два сандука које је послао да се евакуишу с архивом Министарства иностраних послова. Међутим, на нишкој железничкој станици драгоценим ковчезима губи се сваки траг и дуго се веровало да су рукописи и књиге уништени.

До преокрета је дошло кад је извесна дама 1933. понудила антикваријату у Франкфурту на Мајни „Призренски препис Душановог законика“ из једног од сандука из Народне библиотеке. Испоставило се да га је украо немачки официр Фом Вилкенс и по цени од неколико хиљада марака враћен је у Београд.

Три деценије касније у Загребу академик Владимир Мошин, тада шеф археографског одељења Народне библиотеке Србије открива још два украдена рукописа. Без имена, обележени само бројевима, у депоу Свеучилишне библиотеке били су скривени Добриљско четворојеванђеље и Коришки пролог. Испоставило се да је опљачкане рукописе њих однекуд донео уочи Другог светског рата хрватски бан Иван Шубашић.

Ускоро је Мошину стигло и писмо из Одељења књиге Британског савета у Лондону, ради консултација у вези четири средњовековна рукописа и једне књиге у чувеној библиотеци сер Честера Битија у Даблину. Испоставило се да је Американац Бити, који је уочи Првог светског рата радио на отварању рудника на Косову, у својој задужбини имао пет опљачканих рукописа Народне библиотеке у Београду: Никољско јеванђеље из 14. века, Празнични минеј из 1537. године, Српско четворојеванђеље рашке школе из 13. века, Читање из апостола и јеванђеља из 13. века и фрагмент Влашког јеванђеља из 15. века. Према британским подацима, све књиге припадале су збирци извесног Чарлса Клеја и продате су на аукцији у Сотбију, иако су све у то време биле у депоу Народне библиотеке.

Тек пре неколико година захваљујући Владимиру Давидовићу из библиотеке у Даблину добили смо скенирано Никољско четворојеванђеље које је захваљујући донаторима одштампано у 100 примерака и поклоњено најзначајнијим библиотекама и манастирима.

Владимир Давидовић

- Последњи документ из сандука Народне библиотеке који се појавио у јавности био је уводни део, првих 12 страна дечанске Хрисовуље чије је фотокопије у САНУ донео један католички свештеник из Црне Горе – каже Давидовић. – **За овај рукопис тражио је 30.000 марака и отварање неког локала, што није била нереална цена, али двојица утицајних академика су лоше проценила да је реч о фалсификату и спречила откуп уз речи „за сваку марку био би купљен један метак којим би пуцали на Србе“.** Ипак, били смо срећни јер је **постојање овог документа значило да није уништен сандук у коме се налазила Немањина оснивачка повеља Хиландара, која је још негде скривена.**

После три године, извесни Британац појавио се у САНУ и замолио да види архиву, укључујући и Дечанску хрисовуљу. Чим се окончала хиперинфлација, телефон у САНУ је зазвонио, исти Британац се јавио са аукције из Швајцарске на којој се продавао први део старог рукописа и понудио да га откупи и прода Академији по цени од 30.000 марака. Нагласио је да не жели да ико зна да он послује са Србима јер смо под санкцијама.

- САНУ је продала клавир, прикупили смо и нека средства која су раније дали донатори, а сам Драгослав Аврамовић нам је дао девизе из Народне банке – сећа се Давидовић. – **Британац је тражио да дођем сам у хотел у Будимпешти и донесем новац, а он ће понети рукопис. Претрнуо сам од страха, носећи кофер с 30.000 марака, а плата ми је до јуче била две и по марке.**

Ипак, Давидовић је за сваки случај позвао двојицу колега људи из Академије да дођу у будимпештански „Хајат“ у време примопредаје, за сваки случај.

- Све нас је мучило питање да ли је реч о оригиналу – каже Давидовић. – Да ствар буде гора, Британац није желео ни кафу да попијемо, инсистирао је да што брже обавимо размену. Тражио сам да видим рукописе и на први поглед видео сам да је реч о оригиналима, јер су имали трагове мишијих зуба на истом месту где и остатак Хрисовуље. Тако смо захваљујући мишевима комплетирали Дечанску хрисовуљу.

ТАЈНЕ ВАТИКАНА И КАТЕДРАЛА

НАЈВЕЋА ризница српског културног блага изван Србије, нарочито из периода пре Немањића јесу архиви Ватикана, а у трезору Цркве Светог Петра налази се изузетно вредна икона Светих апостола Петра и Павла с ктиторима, краљицом Јеленом и синовима Драгутином и Милутином с краја 13. века – наглашава Давидовић.

Српске баштине има и широм Италије, а наш саговорник подсећа да су Стефан Дечански и цар Душан дали Базилици Светог Петра у Барију првобитни иконостас од „гламског сребра“- легуре сребра и злата.

- Изнад гроба где почивају мошти Светог Николе, најчешће српске славе, налази се икона Стефана Дечанског а већина Срба о томе појма нема – наглашава Давидовић.

– Крст Светог Саве налази се у катедрали у Пјаћенци, десница Јована Крститеља коју је Свети Сава приложио манастиру Жичи, данас је у катедрали у Сијени, као и икона с ликом патријарха Пасија с почетка 17. века.

У библиотеци Марчана у Венецији налази се житије которског заштитника Светог Трифуна из 15. века, као и српски рукописи и инкунабуле из Далмације, као део рукописне задужбине Задранина Ђузепеа Праде.

Наравно, ту је и благо Цркве Светог Спиридона и монументално гробље српских трговаца у Трсту.

БАШТИНА КАО ПОЛИТИЧКО ПИТАЊЕ

НИКОЛА Кусовац упозорава да се на албанским сајтовима већ рекламира туристичка понуда обилазака „Косоварских православних манастира“.

- Наша власт стално заборавља да је културна баштина прворазредно политичко питање.

На пример, после 2000. године међународни представник на Косову Карл Штајнер дошао је у Београд и тражио да му Народни музеј као знак добре воље преда неолитску фигуру коју су српски археолози ископали на Космету.

Упркос мојим упозорењима, наши политичари су извршили притисак и музеј је дао артефакт Штајнеру, који га је славодобитно донео у Приштину, где је направљен политички спектакл поводом „повратка опљачканог албанског културног блага“.

ТУРСКА СВЕДОЧАНСТВА

СРБИ на Балкану су живели у два комонвелта, Источном римском царству, које су тек у 17. веку немачки историчари назвали до тад непостојећим именом Византија, и Отоманском царству, а наши историчари информације о животу нашег народа и данас прикупљају из секундарних извора на Западу, разочарано констатује Владимир Давидовић.

- Турски архиви су крцати документима који сведоче о вековима које смо провели као део Османске империје, која је била бирократски врло уређена. Међутим, осим изузетака као што је професор Дарко Танасковић, нашим историчарима не пада на памет да оду тамо и истражују, већ преписују оно шта је Запад мислио о томе шта се овде дешавало. У Царској палати, данас музеј Топкапи је ризница података о нама, а посетиоци ту могу да виде и руку Јована Крститеља у златној рукавици (на слици), коју је у мираз донела принцеза Оливера кад се удала за Бајазита Првог.

Светиње Цетињског манастира: нетрулежна десница Св. Јована Крститеља, комадић Часног и Животворног Крста Господњег, икона Богородице Филеримусе

Украдена историја: Отимачина дуга два века

Широм света расуто на хиљаде српских рукописа, реликвија, уметничких дела и архивских докумената (3). Српско наслеђе крчили и уништавали странци, непријатељи, али и савезници и Срби

Рука Светог Саве из Милешеве чува се у Пљевљима

ПЉАЧКА манастира Милешеве која у континуитету траје већ два века школски је пример како се културно благо растура широм света, каже историчар уметности и музеолог Драгиша Милосављевић. Он је утрошио пет година на мукотрпна истраживања и дуга путовања да би пронашао делове милешевске ризнице који нису уништени у многобројним ратовима и похарама. Ова авантура преточена у књигу „Изгубљена ризница манастира Милешева“ која открива да су српско наслеђе крчили и уништавали и Срби и странци и савезници и непријатељи. Милосављевић, некадашњи директор Музеја у Ужицу, каже да је највећа трагедија да је и српска баштина сачувана у светским збиркама овде заборављена. – Сви европски путописци су до 1688. с дивљењем описивали Милешеву као огроман музеј – каже Милосављевић.

- Кад је у Великој сеоби 1690. осамдестак монаха напуштало манастир на 150 товарних коња носили су само библиотеку и највреднији део предмета из ризнице. У данашњој Милешеву, нажалост, налази се само један оригинални предмет из оригиналне ризнице.

Део милешевске ризнице пренет је у манастире у Црној Гори и Херцеговини, а део је наставио пут са збеговима и завршио у Хабзбуршкој монархији. Највреднији примерци чувани су у фрушкогорским и славонским манастирима, али показало се да ни тамо нису безбедни.

- Крајем 18. и почетком 19. века почиње организована пљачка свега што је вредело од културне баштине, од остатака грчких храмова на Акропољу до блага српских манастира – каже Милосављевић. – Српске ћириличне рукописне књиге имале су на том тржишту изузетно високу цену и забележено је да су пребогати руски племићи давали и 150 рубаља за примерак, а толико је коштала једна кућа.

Милешевских књига има свуда по свету, а пре свега у Санкт Петербургу у великој Гиљфердинговој збирци, открива наш саговорник. Она носи име по руском конзулу у Сарајеву, изузетном познаваоцу и љубитељу књига који их је средином 19. века однео на товари из српских манастира. Међутим, нису само странци трговали драгоценим средњовековним књигама, наглашава саговорник „Новости“.

- У Берлину, на пример, постоји велика библиотека која носи име Вука Караџића јер их је он продавао у великом броју Немачкој и Аустрији и Русији – каже Милосављевић. – Још је Станоје Станојевић записао да је Вук највише зарадио на продаји старих књига и да је имао читаву мрежу сакупљача који су их набављали. Вуков рад на језику је непроцењив, али ни ово не сме да се заборави.

Највећа пљачка и уништавање баштине одиграла се у Другом светском рату на простору НДХ, која се простирала и на територији Војводине и Босне и Херцеговине, где је током рата спаљено и покрадено 456 православних манастира и храмова.

Ни данас се прецизно не зна шта је од српске културне баштине која је пред Турцима изнета из Србије и сачувана у Аустроугарској уништено, а шта покрадено, јер су регистри први завршавали у пламену. Велики део сачуваног блага Милешеве налазио се у 20 сандука у скривници манастира Крушедол до ноћи између 24. и 25. маја 1941. кад су их усташе однеле у Загреб. Тек 11. јула те године део скупоценог златног посуђа, драгоцених књига и слика предат је Музеју за умјетност и обрт.

- Захваљујући ентузијазму неколицине људи, пре свега професору Радославу Грујићу, део опљачканог блага из Загреба је 1945. враћен у Београд – каже Милосављевић. – Међутим, мало је познато да су комунистичке власти поново велики део те наше баштине вратиле у Загреб, у разне музеје. Тврдње да је благо враћено фрушкогорским манастирима не стоје, јер су они у првим деценијама после рата били у рушевинама.

Украдена историја: Држава још нема списак опљачканог

Широм света расуто је на хиљаде српских рукописа, реликвија, уметничких дела и архивских докумената (4): Закони који регулишу заштиту културног наслеђа биће усвојени до 2014. године

Документација враћена из Аустрије седамдесетих, „откривена“ 2008.

ЗАИНТРИГИРАНИ тврдњама стручњака да Србија нема институцију са задатком да систематски трага за српском баштином расутом по свету, пописује је и враћа, макар у облику каталога и копија, обратили смо се Министарству културе и тражили одговор да ли се и зашто национално наслеђе препушта заборава.

С обзиром на то да Србија враћа Хрватској уметничко благо које припада црквама и манастирима СПЦ на њеној територији, тражили смо одговор од Министарства да ли постоји и обрнут процес, да се нашој држави враћају уметнине и реликвије које је НДХ опљачкала још током Другог светског рата.

У Министарству објашњавају да ову област регулише Царински закон и да је Србија потписница међународних конвенција којима се регулише ова област: Конвенције о мерама за забрану и спречавање недозвољеног увоза, извоза и преноса својине културних добара, Унеско 1970, и Конвенције за заштиту културних добара у случају оружаних сукоба.

- Међутим, чињеница је да то није довољно јер тим конвенцијама није прописан начин враћања робе, осим одредбе да се молба за повраћај шаље дипломатским путем – каже Ана Суботић, портпарол Министарства културе. – Зато ће сет закона који регулише заштиту културног наслеђа бити усвојен најкасније до 2014. године, према плану Владе Србије за усклађивање прописа са законодавством ЕУ.

На питање да ли имамо целовит списак културне баштине који се налази ван земље, у Министарству одговарају да постојећи закони одређују да регистар културних добара воде установе заштите по врстама културних добара. **Они цитирају чланове закона по којима је Архив Србије задужен да се бави заштитом архивске грађе, али и истраживањем и копирањем комплетне грађе у иностранству која је од посебног значаја за историју Србије.**

- Како је тај посао обављан дуго времена показује чињеница да је садашњи директор приликом доласка у ову институцију 2008. открио гомилу нераспаковане документације која је још раних седамдестих стигла из Беча – подсећа др Владимир Давидовић, стручњак за међународно право и некадашњи секретар САНУ.

Народни музеј у Београду по слову закона „обавља послове у погледу уметничко-историјских дела, као и послове око старања о очувању уметничко-историјских дела од посебног значаја за историју и културу Републике Србије која се налазе у иностранству“.

- Народни музеј није отворен за посетиоце већ десет година, па грађани не могу да виде ни овдашње благо, а камоли оно из иностранства – каже др Никола Кусовац, негдашњи кустос Народног музеја. – Док сам радио у музеју један од главних задатака био је прављење изложби српске баштине која се налази у другим земљама, а користили смо ту прилику да је рестауришемо и заштитимо. Пошто музеј не ради та пракса више не постоји, а нисам сигуран ни у каквом су стању овдашњи материјал.

Министарство у одговору цитира и члан закона по коме Народна библиотека Србије, између осталог, обавља делатност заштите старе и ретке књиге од посебног значаја за историју и културу Србије која се налази у иностранству.

На сајту библиотеке је у дигитализованом облику могуће видети само старе рукописне књиге из Србије које су из манастира сакупили однели и сачували Јернеј Копитар и Павел Шафарик, а данас се налазе у музејима у Љубљани и Прагу.

Посебан парадокс је да у дигиталном облику можемо видети и књиге из Збирке Честера Битија, које су 1915. украдене из збирке највреднијих књига Народне библиотеке у Београду.

Нажалост, још око 5.000 књига и рукописа од Санкт Петербурга до Вашингтона није нам доступно.

АРХИВАРИ СЕ НАДМУДРУЈУ

ПРАВО на реституцију архивалија покрадених током Првог светског рата признато је Краљевини СХС сенжерменским мировним уговором са Аустријом 1919. године, на основу којег је 1923. године закључен Архивски споразум о враћању архивског материјала Србији.

- Међутим, Аустрија је захтевала ревизију споразума, па је његово спровођење прекинуто 1926. године – каже Ана Суботић, портпарол Министарства културе.

- Према расположивим подацима, током окупације Србије само у периоду од јула 1941. до септембра 1942. у Беч је послата архивска грађа у количини од 579 сандука, 4 фасцикле и 88 посебних аката.

Међутим, подаци секретара југословенске комисије за реституцију др Војислава Јовановића Марамба, који су тек недавно објављени, после 60 година скривања, говоре да је из Србије током Другог светског рата опљачкано око 40 вагона историјских докумената!

У Министарству културе наводе да је након рата обновљено спровођење Архивског споразума, али тек 1958. закључивањем протокола са Аустријом.

Овим документом је реституцији опљачкане документације у Првом светском рату додата и реституција културних добара однетих за време Другог светског рата у Аустрију.

- Југословенски експерти су 1960. саставили листу југословенских захтева на око 1.000 страна, која је предата аустријској влади – каже Ана Суботић. – Међутим, поново је дошло до прекида, а рад на реституцији је настављен 1975. и трајао је до 1991, до када је обављено 11 примопредаја архивске грађе.

У току Другог светског рата уништено је или опљачкано 177 библиотека. Окупатор и усташе уништавали су српску ћирилку књигу, црквене библиотеке, а добар део факултетских библиотека нестао је у пожарима.

Ево неких филмова који говоре о овоме...

- <http://youtu.be/5Ke4kNFhzqA> PISMO-GLAVA – Vlada Davidović, Ukradena istorija 1. deo
<http://youtu.be/W8YbSoN45dQ> PISMO GLAVA Vlada Davidović, Ukradena istorija 2 deo
<http://youtu.be/3fQ5oK-QkWA> PISMO-GLAVA – Vlada Davidović, Ukradena istorija 3. deo
<http://youtu.be/NRjiNtAtPsU> PISMO-GLAVA – Vlada Davidović, Ukradena istorija 4. deo
 Тирилица – Emisija Ćirilica, Zabranjena istorija Srba
http://youtu.be/ThjGL_VPQ0
http://youtu.be/z4T6RgI_OCQ Забрањена историја срба – Др. Јован Деретић

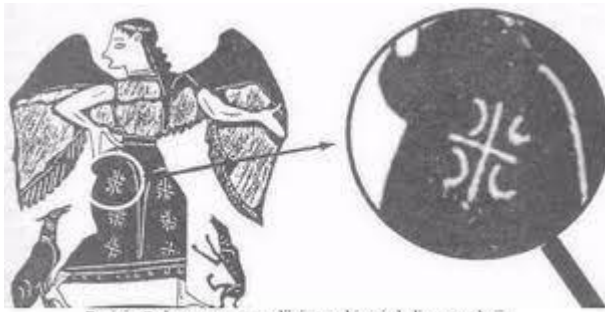

и овај сајт...

ауторизован исправљен текст из књиге
 „ИСТОРИЈА СРПСКЕ КУЛТУРЕ“

Десанка Стаматовић <http://www.biblioteke.org.rs/istorija/index.html>

	FENIČANSKO	LATINSKO	VINČANSKO		ĆIRILICA	LATINSKO	VINČANSKO
1.	Ⲁ ALEPH	A	Ⲁ, Ⲁ	1.	A	A	A
2.	Ⲁ BET	B	Ⲁ, Ⲁ	2.	B	A	B
3.	Ⲁ GIRNEL	G	Ⲁ	3.	Г	V	Ⲁ
4.	Ⲁ DALET	D	Ⲁ	4.	Д	G	Ⲁ
5.	Ⲁ HE	E	Ⲁ	5.	Е	D	Ⲁ
6.	Ⲁ VAV	V	Ⲁ, Ⲁ	6.	Ж	E	Ⲁ, Ⲁ, Ⲁ
7.	Ⲁ ZAYIN	Z	Ⲁ	7.	З	Ž	Ⲁ, Ⲁ
8.	Ⲁ HET	H	Ⲁ	8.	И, Ⲁ, Ⲁ	Z	Ⲁ
9.	Ⲁ TET	DH	Ⲁ	9.	К	I	Ⲁ
10.	Ⲁ YOD	I	Ⲁ, Ⲁ	10.	Л	K	Ⲁ
11.	Ⲁ KAPH	K	Ⲁ	11.	М	L	Ⲁ
12.	Ⲁ LAMED	L	Ⲁ, Ⲁ	12.	О	M	Ⲁ
13.	Ⲁ MEM	M	Ⲁ, Ⲁ	13.	Р, Ⲁ	O	Ⲁ, Ⲁ
14.	Ⲁ NUN	N	Ⲁ	14.	С	R	Ⲁ, Ⲁ, Ⲁ, Ⲁ
15.	Ⲁ SAMEKH	X	Ⲁ, Ⲁ	15.	Т	S	Ⲁ, Ⲁ
16.	Ⲁ AYIN	O	Ⲁ	16.	У	T	Ⲁ, Ⲁ, Ⲁ
17.	Ⲁ PE	P	Ⲁ	17.	Ф	U	Ⲁ
18.	Ⲁ SADE	S	Ⲁ	18.	Х	F	Ⲁ
19.	Ⲁ QOPH	Q	Ⲁ	19.	Ц	H	Ⲁ
20.	Ⲁ RESH	R	Ⲁ, Ⲁ, Ⲁ	20.	Ч	C	Ⲁ
21.	Ⲁ SHIN	S	Ⲁ	21.	Џ	Č	Ⲁ
22.	Ⲁ TAV	T	Ⲁ	22.	Ш	DŽ	Ⲁ

Boginja Stribora sa prepoznatljivim srpskim simbolima na suknji

БИБЛИОТЕКА
КОЛУМБИЈСКО МОУЗЕЈА

K2544

СРБИ...НАРОД НАЈСТАРИЈИ

ПРОФ. ДР ОЛГА
ЛУКОВИЋ-ПЈАНОВИЋ

